

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'סט

ערב שבת קודש

פרשת וארא

כ"ה בטבת התשע"ה

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה בטבת ה'תשע"ה - ג' בשבט ה'תשע"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה בטבת	ה'ל' ברכות פרק ז-ט.	ה'ל' תלמוד תורה פרק ד.	מ"ע יט.
ש"ק	כ"ו בטבת	פרק י-יא. ה'ל' מילה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ה.	מ"ע יט. רטו.
א'	כ"ז בטבת	פרק ב-ג. סדר תפלות כל השנה. נהגו העם.. ימלוך עלינו וכו'.	פרק ו.	מ"ע רטו. ספר משנה תורה סוף ספר אהבה: סדר תפלות כל השנה. נהגו העם.. ימלוך עלינו וכו'.
ב'	כ"ח בטבת	נוסח ברכות התפלה וסידורן. (א) ברוך אתה.. נוסח הוי"ו.. עושה שלום וכו'.	פרק ז.	שם: נוסח ברכות התפלה וסידורן. (א) ברוך אתה.. נוסח הוי"ו.. עושה שלום וכו'.
ג'	כ"ט בטבת	נוסח ברכת המזון. ברוך אתה.. אשיש ביי. נחלתי עדותיך וגו'. ספר זמנים והוא ספר שלישי.. ה'ל' שבת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה'ל' עבודת כוכבים וחקותיהם.. בפרקים אלו. פרק א.	שם: נוסח ברכת המזון. ברוך אתה.. אשיש ביי. מ"ע קנד.
ד'	א' בשבט	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע קנד.
ה'	ב' בשבט	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ת שכ.
ו'	ג' בשבט	פרק ט-יא.	פרק ד.	מל"ת שכ.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.25	4.59.1	12.21	11.51	9.14	6.50	5.48	5.26	4.38	ו', כ"ה בטבת
5.26	5.00.0	12.21	11.51	9.14	6.49	5.48	5.26	4.38	ש"ק, כ"ו בטבת
5.27	5.00.9	12.21	11.51	9.14	6.49	5.48	5.25	4.38	א', כ"ז בטבת
5.28	5.01.8	12.22	11.52	9.14	6.49	5.47	5.25	4.38	ב', כ"ח בטבת
5.29	5.02.7	12.22	11.52	9.14	6.48	5.47	5.25	4.37	ג', כ"ט בטבת
5.29	5.03.6	12.22	11.52	9.14	6.48	5.47	5.25	4.37	ד', א' בשבט
5.30	5.04.5	12.22	11.52	9.14	6.48	5.47	5.25	4.37	ה', ב' בשבט
5.31	5.05.5	12.23	11.53	9.14	6.47	5.46	5.24	4.37	ו', ג' בשבט

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ
4:23	5:38	4:37	5:40	4:41
4:29	5:44	4:43	5:46	4:48
וארא	4:23	5:38	4:37	5:42
בא	4:29	5:44	4:43	5:47

עורך אחראי: לוי צחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף צחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף צחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il אינטרנט: chabad@chabad.org.il דואר אלקטרוני: ISSN 0793-7474

כדי לצאת ממצרים דרושים חיות ולהט

יש להכניס חמימות וחיות בענייני קדושה, כי התחלת כל מיני רע היא הקרירות • יכולים לחשוב – מה ה'רעש' מזה שאין חיות והתלהבות בקדושה, הרי אינו עושה דברים הפכיים! • מסדר המכות למדים שצריך להתחיל ב"ועשה טוב" – ריבוי אור, ואז יידחה החושך ממילא • במיוחד בדורות האחרונים כאשר מגלים פנימיות התורה לכול באופן של הפצה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

באריכות בתניא⁴ ובתורה-אור⁵. ואם כן, בודאי שכל הסיפורים שהתורה מספרת אודות אופן יציאתם של ישראל ממצרים בגשמיות, הם הוראה גם באופן "יציאת מצרים" ברוחניות.

התחלת יציאת מצרים היתה עליידי עשר המכות, שעליידן נשברה גאוות פרעה וגאוות מצרים. והרי זה תוכן פרשתנו, שבה מסופר אודות המכות – דם צפרדע כו'.

ב. התחלה פרשתנו היא אודות קושי השיעבוד והגלות במצרים.

הפרשה מתחילה בתיבות "וארא אל אברהם גו", שהם מענה הקב"ה למשה רבינו על שאלתו (בסוף פרשת שמות) "למה הרעותה לעם הזה גו" והצל לא הצלת את עמך".

הגלות היתה קשה כל כך, והחושך חזק כל-כך – חושך כפול ומכופל – עד שאפילו אצל משה רבינו, שהוא תכלית החכמה והשכל דקדושה,

א. דובר¹ כבר פעמים רבות, שכל העניינים שבתורה, לא רק הדינים, אלא גם הסיפורים², הם הוראה – תורה מלשון הוראה³ – בכל זמן ובכל מקום, עד סוף כל הדורות. וזהו עניין נצחיות התורה.

והיינו, שגם הסיפורים והמאורעות הקשורים עם מעמד ומצב שאינו שייך בדורותינו אלה, הנה מצד נצחיות התורה, גם הם הוראה בכל דור. האמור הוא בנוגע לכל סיפורי התורה, ומכל-שכן הסיפורים אודות יציאת מצרים:

מצוות זכירת יציאת מצרים היא בכל יום, כיוון שעניין יציאת מצרים ישנו בעבודה הרוחנית של האדם בכל יום, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן

(1) שיחה זו (עד סוסי"ג) הוגהה עליידי כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א עמ' 119 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) ראה זח"ג קנב,א.

(3) ראה שם נב, גו"א (למהר"ל מפראג) ר"פ בראשית בשם הרד"ק (לתהילים יט,ח).

(4) פמ"ז.

(5) פרשתנו נז,ב ואילך.

שגופו הגשמי היה צינור וכלי למסור את דברי הוי' כמות שהם. -

ונוסף לזה היה זכרון זכות אבות, שהזכיר הקב"ה בהתחלת דבורו: "וארא אל האבות"¹², שזכרון זכות אבות הוא סיוע גדול, כפי שמצינו במשנה¹³ שהיו אומרים "האיר פני כל המזרח עד שבחברון", "להזכיר זכות ישני חברון"¹⁴, שזהו סיוע בעבודת הקורבנות בכלל ובקורבן תמיד בפרט.

יתירה מזו: זכרון זכות אבות היה על-ידי הקב"ה

הנה אפילו בשכלו לא היה מקום לזה, ושאל "למה הרעותה לעם הזה".

וגם לאחריו כן, כאשר משה רבינו מסר לישראל את מענה הקב"ה "לכן אמור לבני ישראל אני הוי' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים גו"⁶ וד' לשונות של גאולה - "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה"⁷.

אפילו הגילוי היוצא מגדר הרגיל של שם הוי', שנתגלה אז, כמו שנאמר "לכן אמור לבני ישראל אני הוי"⁸, שהוא גילוי נעלה ביותר - לא שבר גילוי

הגלות הייתה קשה כל כך, עד שאפילו בשכלו של משה רבינו, תכלית החכמה והשכל דקדושה, לא היה מקום לזה, ושאל "למה הרעותה לעם הזה!"

עצמו, שזהו סיוע גדול ביותר. ומבלי הבט על כל מעלות אלו: (א) גילוי שם הוי' וד' לשונות של גאולה; (ב) הגילוי על-ידי משה; (ג) הזכרת זכות אבות; (ד) ועל-ידי הקב"ה עצמו - כל זה עדיין לא פעל עליהם התחלת שבירת הגלות, ולא הונח אצלם עניין הגאולה. ולא זו בלבד שלא הונח אצלם עניין זה באופן של ראייה - התאמתות גדולה ביותר - אלא אפילו באופן של שמיעה¹⁵ - הבנה והשגה בלבד¹⁶ לא הונח אצלם הדבר, "ולא שמעו גו".

ג. כל האמור - מבואר בהתחלת הפרשה. אבל בהמשך הפרשה מסופר אודות המכות, שדווקא

זה את הגלות אצלם, ולכן "ולא שמעו אל משה גו".

ובוודאי שהאשמה לא היתה מצד השליח שמסר את דברי הקב"ה, שהרי השליח היה משה רבינו, ש"שכינה מדברת מתוך גרונו של משה"⁹, דהיינו שאפילו הגוף הגשמי דמשה היה צינור וכלי למסור את דברי הקב"ה כמות שהם.

- כידוע¹⁰ החילוק בין משה לכל הנביאים, שאצל כל הנביאים היה צריך להיות התפשטות הגשמיות בשעת הנבואה, כיוון שגופם הגשמי לא היה כלי לזה, ואפילו לאחריו זה - התנבאו ב"כה" (בבחינת דמות בלבד), אבל משה רבינו בשעת הנבואה "עומד על עמדו", והתנבא ב"זה"¹¹, כיוון

12 פרש"י ריש פרשתנו.
13 יומא כ"ח, סע"א. תמיד ל"א.
14 לשון הרשב"א בשו"ת ח"א סת"ג. וראה פרש"י יומא שם, ריש ע"ב ד"ה ואיבעית (מירושלמי יומא פ"ג ה"א).
15 ראה תו"א ר"פ ויחי. ובכ"מ.
16 כידוע (מכילתא יתרו יט, ט) ש"אינה דומה שמיעה לראייה", כיוון שההתאמתות בשמיעה היא פחותה הרבה מההתאמתות בראייה ולכן קל יותר לבוא אליה (מהנחה בלתי מוגה).

6 פרשתנו ו.ו.
7 שם, ט.
8 לאחריו ש"וארא אל אברהם גו' בא"ל שדיי ושמי הוי' לא נודעת להם", דהינו שזהו גילוי שלא נתגלה גם להאבות (מהנחה בלתי מוגה).
9 ראה זח"ג רלב, א (ברע"מ). ז, א. רסה, סע"א. שמו"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג. מכילתא יתרו יח, יט.
10 רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ו.
11 ספרי ופרש"י ר"פ מטות.

מי נהר הנילוס היו מדרגה הב', ולכן נאמר²² בנוגע לנילוס הלשון "עולה לקראתו", כיוון שאינו בא מלמעלה, אלא מהמים שמתחת לארץ. ומי נילוס אלו – דהיינו הקרירות לקדושה – היו העבודה־זרה דמצרים, שמשם נמשכו כל מיני רע. ולכן, כשהתחילה השבירה דגאון מצרים, היתה לכל לראש שבירת מי היאור – עניין הקרירות.

י. מה נעשה מהמים? – הם נהפכו לדם. דם הוא חיות, חמימות, כמו שכתוב²³ "כי הדם הוא הנפש". וייהפכו כל המים אשר היאור לדם¹⁹ – במקום הקרירות נעשה חמימות, ד"מיניה וביה אבא לשדי ביה נרגא"²⁴.

ובזה יובן גם הטעם שבתחילה נאמר²⁵ שהמים ישתנו "לדם ביבשת", ולכאורה, מה נוגע להוסיף תיבת "ביבשת"? אלא העניין הוא, כיוון שיבשה אין בה אפילו מעלת הלחלוחית – דביקות, והחידוש היה שאפילו בהיבשה יהיה חיות.

ז. בארבעת הסוגים דומם, צומח, חי ומדבר – הסוג שהחיות שבו מועטה יותר, רחוק הוא יותר מהקדושה, שהרי קדושה היא חיות, כנ"ל. דומם – הוא הדבר הרחוק ביותר מקדושה, אחריו צומח, ואחריו חי. וכן הוא גם בד' העולמות – אצילות, בריאה, יצירה, עשייה – שעשייה, שבו הרע גובר, הוא בדוגמת דומם²⁶, וכן הלאה.

מים ודם – הם קרירות וחמימות כפי שהם בדומם, אבל גם בבעלי־חיים ישנו עניין הקרירות. ומובן, שזהו בעיקר באותם בעלי־חיים שנבראו מהמים. בין עשר המכות – אלו הם הצפרדעים, "ושרץ היאור צפרדעים"²⁷, כמו בבריאת הדגים בששת ימי בראשית²⁸, ועד שצפרדע שטה בנהרות וכו', כמסופר בגמרא ומדרש²⁹, שכדי שעקרב

הם התחילו לשבור את הגלות, מבלי הבט על חוזקה ותוקפה, כנ"ל.

זוהי ההוראה בעבודת כל אחד ואחד, בכל יום, ביציאת מצרים הרוחנית:

מבלי הבט על כך ש"מצרים" הוא אצלו בתוקף גדול – הן אם זה בחינת מצרים דקדושה, דהיינו שעבודתו היא על־פי טעם ודעת, ובמילא עבודתו היא מוגבלת, מצרים וגבולים, או אפילו אם זה מצרים דלעומת־זה, דהיינו שאפילו העבודה שעל־פי טעם ודעת חסרה אצלו – אף־על־פי־כן, על־ידי עבודת המכות ביכולתו לשבור את החוזק דמצרים, ולפעול גאולה בנשמתו.

ד. המכה הראשונה ששברה את גלות מצרים היתה – דם, המים – מי הנילוס – נהפכו לדם. טבע המים הוא קר ולח¹⁷. בכלל, קרירות היא היפך הקדושה, כי קדושה היא חיות, כמו שכתוב באבות דרבי נתן¹⁸: "עשרה נקראו חיים", ומונה לכל לראש שהקב"ה נקרא "חיים", ולאחר זה מונה את כל הדבוקים בהקב"ה. חיות מביאה עמה חמימות. אבל קרירות – היא היפך החמימות והחיות דקדושה.

כלומר: הדבר הראשון שצריכים לשבור הוא – הקרירות. כאשר ישנה קרירות לענייני קדושה, מתחילים מזה כל העניינים המנגדים לקדושה. ולכן היתה המכה הראשונה במים – קרירות.

ה. באיזה מים היתה המכה? – מספרת התורה¹⁹: "במים אשר היאור"²⁰ – במי נהר הנילוס.

בקרירות ישנם שני אופנים: (א) קרירות לענייני העולם, שבאה מצד הקדושה. (ב) קרירות לענייני קדושה, שהיא התחלת כל הקליפות, כנ"ל. וכן ישנם שני סוגי מים: (א) מים הבאים מלמעלה, כמו שנאמר²¹: "למטר השמים תשתה מים", שהוא הקרירות דקדושה. (ב) מים שמתחת לארץ – קרירות דקליפה.

22) אגדת בראשית פמ"ב. פרש"י עה"ת ויגש מז, י.

23) פ' ראה יב, כג.

24) סנהדרין לט, ב. (כ"ה הלשון בתניא (פל"א). ובגמרא: ניזיל ביה נרגא).

25) שמות ד, ט.

26) ראה לקו"ש ח"ו עמ' 108. וש"נ.

27) פרשתנו ז, כח.

28) שמו"ר פ"י, ב.

29) נדרים מא, א. קה"ר פ"ה עה"פ (קוהלת ה, ח) ויתרון ארץ.

17) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"ב.

18) פל"ד, י.

19) פרשתנו ז, כ.

20) ראה זח"ב כח, ב.

21) עקב יא, יא.

שיהיה בקליפה איזה התדמות לקדושה, לכל הפחות "כקוף בפני אדם"³³, ולכן גם בקליפה ישנו עניין החום – הרתיחה ("דער קאך") בענייני עולם הזה.

ההוראה מהאמור בעבודה:

בכדי להיפטר ולצאת ממצרים דלעומת־זה, (על־דרך זה הוא גם אופן היציאה ממצרים דקדושה, עבודה שעל־פי טעם ודעת. אבל נוגע בעיקר היא היציאה ממצרים דלעומת־זה)

יוכל לעבור את הנהר, מושיבים אותו על צפרדע, והצפרדע מעבירתו את הנהר.

עקרב גם הוא בטבע קר, ותוקף הקרירות³⁰. ומכל־מקום אינו מים, אינו היפך בתכלית מאש, ולכן אינו יכול לשוט. אבל צפרדע היא בריאת המים³¹, היפך האש.

ח. ובזה יובן מה שמצינו רבותא בנוגע לצפרדעים שדווקא הם נכנסו "בתנורין"²⁷, ולכאורה, מהו החידוש בזה?

הדבר הראשון שצריכים לשבור הוא – הקרירות שהיא שורש כל העניינים המוגדים לקדושה, ולכן המכה הראשונה הייתה במים – קרירות

יש להכניס חמימות וחיות בענייני הקדושה, כי התחלת כל מיני רע היא הקרירות. יכולים לחשוב: מה הרעש כל־כך שאין חיות והתלהבות ("קאך") בקדושה, הרי אינו עושה דברים הפכיים, ולמי איכפת שאין חיות והתלהבות בקדושה? יש לדעת, שאין זה כמו שחושבים, שאפשר להיות לא כאן ולא שם (ללא חיות והתלהבות בקדושה, וגם ללא חיות והתלהבות בענייני רע). כי, אם יש קרירות לקדושה, נעשים מונחים סוף־סוף בטומאת מצרים, רח"ל.

ולכן משקיע היצר־הרע כוחות והשתדלות רבים כל־כך כדי לקרר יהודי שלא יתפעל מאלוקות, שאפילו בשעה שרואה נס ומופת גלוי, בא אליו היצר־הרע וטוען: מה לך להתפעל מעניין זה, הרי אתה עצמך מאמין שכל העניינים באים מהקב"ה, והקב"ה הוא כל יכול, שלגביו כל העולמות אינם תופסים מקום, ואם־כן פשיטא ששלוש אותיות אינן תופסות מקום אצלו, וביכולתו להחליף צירוף אותיות "חמץ" בצירוף אותיות "שמן", ו"מי

- חז"ל לומדים מכך שהיתה להם מסירות־נפש³², שכיוון שהקב"ה ציווה ללכת בכל ארץ מצרים, נכנסו גם בתנורים. אבל אין זה ביאור למה לא היה כן גם בכינים וערוב. -

אבל על־פי האמור לעיל מובן הדבר: בכך הראו מסירות־נפש בתכלית, אפילו מן הקצה אל הקצה, כמו צפרדעים שהם מן המים – "ושרץ היאור", ואף־על־פי־כן נכנסו בתנורים בוערים – אש, היפך מקצה לקצה.

ט. הצפרדע באה כדי להכות את כל התחום של פרעה, דהיינו הקרירות דקדושה לעניינים של גשמיות וחומריות.

והו העניין בכך שהצפרדעים נכנסו "בתנורין" ובמשארותין³³, דהיינו שהלכו לכבות את החום וגבהות־הרוח השקרית של הקליפה, כי גם בלעומת־זה ישנו עניין החמימות.

ואף שדובר לעיל שהקליפה היא קרירות, מכל־מקום, כדי שיוכל להיות עניין הבחירה, בהכרח

(30) ע"ז כח, סע"ב.

(31) שמו"ר פ"י, ג.

(32) פסחים נג, ב. שמו"ר שבהערה 28. וראה זח"ב כט, ב.

(33) זח"ב קמח, ב. וראה ב"ב נח, א. וראה גם יהל'אור עמ' שנת.

אז מ'קען ניט אַרונטער דאַרף מען אַריבער, און איך האָלט אַז מ'דאַרף לכתחילה אַריבער" (העולם סבור שכאשר אי־אפשר לילך מלמטה יש לדלג מלמעלה, ואני סבור שצריכים לכתחילה לדלג מלמעלה).

צריך להיות גם סדר של הליכה לכתחילה למעלה יותר, לגלות ריבוי אור, ואזי ידחה כבר החושך בדרך ממילא.

יג. מעין זה הוא גם החילוק בין גליא דתורה לפנימיות התורה. מצד גליא דתורה הסדר הוא בדרך מלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד; מצד פנימיות הסדר הוא להיפך – מתחילים מיד באור. ובפרט בדורות האחרונים, מגלים פנימיות התורה לכל, ולא מעמידים תנאים ולא דורשים הכנות שהיו דורשים בעבר כדי להתחיל ללמוד פנימיות התורה. היום לומדים פנימיות התורה עם כולם – הפצה דווקא, ועל־פי המשל הידוע מאדמו"ר הזקן³⁷ אודות האבן היקרה שבכתר המלך.

זוהי הדרך לצאת ממצרים – הדרך של גילוי והפצת פנימיות התורה, החל מהלהט והחיות דקדושה – "דם", ואז תבוא דחיית הרע. – וכאשר שלוש הקליפות הטמאות נדחות לגמרי מגבולו, במילא³⁸ נעשית בקליפת־נוגה עלייה. –

ועל־ידי זה פועל את הגאולה הפרטית בנפשו, ולאחרי זה³⁹ גם את הגאולה הכללית, אשר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁴⁰, במהרה בימינו.

(קטעים מהתוועדות שבת־קודש פרשת וארא, במרכים החודש שבט, ה'תשח"י)

37 "התמים" ח"ב עמ' מט. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג עמ' שכו ואילך. ועוד.

38 תניא פל"ז (מז, ב).

39 עי"ז שיהודים נוספים יפעלו את הגאולה הפרטית בנפשם (מהנחה בלתי מוגה).

40 מיכה ז, טו.

שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידליק"³⁴, ומדוע צריך אתה להתפעל ולצאת מהכלים?

כוונת היצירה הרע היא לקרר אותו מהתפעלות אלוקית, ולפעול בו קרירות לקדושה, שזהו המקור לטומאת מצרים.

ולכן יש לזכור שהדבר הראשון שיש לעשות כדי להיפטר מ"מצרים" הוא – "דם", להתחיל לחיות ולהתלהב בעניינים של קדושה.

וכשם שצריך לפעול בעצמו את החמימות בקדושה – דם, כך צריך הוא לפעול בעצמו את הקרירות לענייני העולם – צפרדע, שהם הם ב' התנועות ד"סור מרע" – צפרדע, ו"עשה טוב" – דם, ועל־ידי שתי תנועות אלו וענפיהם יוצאים ממצרים.

יא. בכלל סדר העבודה הוא – תחילה "סור מרע", ולאחרי זה "ועשה טוב" על־פי המשל הידוע³⁵, שכאשר רוצים לעשות דירה למלך בשר ודם, הרי לכל לראש יש לפנות את כל הדברים המלוכלכים כו', ורק אז אפשר להכניס כלים נאים ולעשותה דירה ראויה למלך.

זהו סדר מלמטה למעלה. אבל מלמעלה למטה הסדר הוא להיפך – תחילה "ועשה טוב" ולאחרי זה "סור מרע", דהיינו שמגלים מלמעלה גילויים נעלים ביותר, הפועלים שיהיה "סור מרע".

ומכיוון שהמכות באו מלמעלה, לכן תחילה היה דם – "ועשה טוב" ולאחרי זה צפרדע – "סור מרע".

יב. אף שסדר זה הוא מלמעלה למטה, מכל מקום, כיוון שכל הסיפורים בתורה הם הוראה לכל הדורות בעבודתנו, כנ"ל, הרי גם עניין זה הוא הוראה שצריך להיות גם סדר של התחלה ב"ועשה טוב".

וכמאמר אדמו"ר מהר"ש³⁶: "די וועלט זאָגט

34 תענית כה, ב.

35 ראה לקו"ת בלק ע, ג, ובכ"מ.

36 אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א עמ' תריז.

החושך עצמו ראיה שבוקר הגאולה קרב

הגאולה ישנה, אלא שצריכה להתגלות

פרשת השבוע, פרשת וארא, מתחילה לדבר אודות הגאולה, ולא רק אודות הגאולה ממצרים, אלא גם אודות הגאולה העתידה: ידוע שד' לשונות של גאולה שנאמרו בפרשתנו, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, הם כנגד ד' הגאולות, מגלות מצרים ושאר הגלויות. ומזה מובן, שהלשון "והבאתי" מורה על עלייה נעלית יותר בגאולה שלעתיד לבוא, שנחלקת בכללות לימות המשיח וחד חרוב וכו'. ומזה שגם הלשון החמישי אמרו הקב"ה בגאולת מצרים, מובן, שהחל מיציאת מצרים התחילה כבר הגאולה העתידה בכל העניינים שלה, והוא על-פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שהחל מיציאת מצרים נוסעים אל הגאולה דלעתיד [...].

והעניין בעבודה:

כאשר יודעים שהגאולה כפי שהיא בתכלית העילוי ישנה כבר עתה, ואין זה אלא שצריכה להתגלות, אזי נקל יותר לעמוד בכל ההעלמות וההסתרים שבעולם הזה בכלל, בזמן הגלות בפרט, ובדורות האחרונים בפרטי פרטיות.

כלומר: נוסף על הידוע שכל המניעות ועיכובים שישנם על ענייני תורה ומצוות, אינם מציאות אמיתית חס ושלום, כי אם העלם והסתור בכדי לעורר כוחות עמוקים יותר בעבודת ה', הרי יתירה מזה, שמצד הגאולה שבאמת לאמיתו נמצאת כבר עתה, נתבטלו כבר גם ההעלמות וההסתרים.

וכאשר יודעים שאין זה אלא דמיון בלבד, ולא מתפעלים מזה, אלא הולכים בתוקף בענייני קדושה אזי מתבטל ההעלם גם לעיני בשר, ונעשה "לטב עבד", ואז נעשה גם העניין ש"גם זו לטובה".

בחודש שבט היתה העלייה של כ"ק מו"ח אדמו"ר. והנה, מבואר באגרת הקודש מאמר הזוהר "צדיקא דאתפטר אשתכח ככולהו עלמין יתיר מבחיהו", לפי שגם בחיים חיותו בעלמא דין היו חייו "חיים רוחניים, שהם אמונה יראה ואהבה", אלא שבהיותו בעלמא דין היו ההגבלות והצמצומים שמצד הגוף, מה שאין כן לאחר ההסתלקות בטלו ההגבלות כו', ולכן "אשתכח יתיר".

אמנם זה הוא בפנימיות העניינים, אבל בחיצוניות – לא ניכר שמזה באה טובה בהפצת המעיינות חוצה שזוהי ההכנה לגאולה העתידה, ואדרבה, ההעלם וההסתור הולך ומתגבר.

ועל זה בא הלימוד וההוראה מפרשת השבוע – שהסדר הוא שקודם הגאולה נעשה ההעלם וההסתור גדול ביותר, כשם שקודם אור הבוקר נשעה החושך גדול ביותר, כך, שהחושך עצמו מהווה ראיה שתיכף ("אָט אָט") מגיע אור הבוקר, וכנ"ל שהגאולה ישנה כבר החל מיציאת מצרים, ובפרט עתה, שמצד גודל החושך רואים שזהו כבר סוף זמן הגלות, וכדברי הרבי שצריכים כבר לצחצח את הכפתורים של מלבושי החיל – שילכו אל הגאולה לקראת מלך מלכי המלכים הקב"ה, והוא בראשם.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת וארא, מברכים החודש שבט ה'תשי"ד; תורת מנחם כרך י, עמ' 326-322 – בלתי מוגה)

העיר אילת

חיזוק ענייני הדת בעיר; השתדלות שיהיה מתאים לרצונו של שלמה המלך שפעל באילת; לנצל עובדת היותה עיר החוף להפצת תורת ישראל בעולם כולו • אלו הן חלק מהציפיות שהציג הרבי בפני ראשי העיר אילת ועסקניה • לפי מה קבעו חכמים לאלו ערים יש דין ארץ־ישראל לעניין יום־טוב שני של גלויות, ומהו מעמדה ההלכתי של אילת בנידון? • רשימה ראשונה

127 ואילך. ומשם באגרות־קודש כרך ל' עמ' קנהיז) כתב הרבי למר ש. הדרי, ששימש באותם ימים יושב־ראש המועצה הדתית באילת:

כיון שכל ענין בהשגחה פרטית, ובודאי לא לחינם כתב יושב־ראש המועצה הדתית בעירו, שגם זה כמוזבן בהשגחה פרטית, אשר בודאי גם בלאו הכי מכיר את גודל האחריות והזכות שנתנו לו מלמעלה, ביחד עם הכוחות, לפעול בכל עניני הדת בעירו. ויהי רצון שיעשה בזה מתוך חרות מכל הענינים המבלבלים, בהתאם לתוכן "זמן חרותנו" הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה. מר הדרי פנה לרבי בעניין "הפנית אברכים שילמדו בכולל שמקימים כו' [=בעירן]" והרבי השיבו שיפנה בנושא זה לעסקני אנ"ש על אתר בארץ־הקודש תבנה־ותכונן.

לנצל היותה עיר החוף

בשנת תשמ"ט הגיע ראש עיריית אילת מר רפי הוכמן למסור את התוכניות לבניית 'בית־הב'ד' באילת והרבי אמר לו (תשורה י"ג כסלו תשס"ט עמ' 38):

בוודאי אתה יודע ששלמה המלך כבר פירסם (את) אילת בארץ־הקודש... אזי תשתדל שיהיה מתאים לשלמה המלך ולרצונו, וכיוון שזה הכולל לנצח בתורתנו־הקדושה, וכל־שכן שיש שם חוף

אילת ועציון גבר

העיר אילת, עיר נמל ונקודת היישוב הדרומית ביותר במדינת ישראל זכתה להתייחסויות רבות של הרבי במשך השנים.

העיר מזוהה עם אחת מתחנות בני ישראל בצאתם ממצרים, אז נקראה עציון גבר (במדבר לג לה'לו). שרידיה נתגלו ממזרח לאילת של ימינו, בקרבת עקבה הירדנית. שלמה המלך השתמש בנמל שהיה בעיר: "ואני [אניה] עשה המלך שלמה בעציון גבר אשר את אלות על שפת ים סוף בארץ אדום (מלכים־א' ט, כו). גם מלכי יהודה, יהושפט, אמציהו ועוד, ביצרו את העיר ויצאו לסחור ממנה באוניות. שלמה המלך הקים מפעל להיתוך נחושת, אותה כרו בתמנע, במרחק כ־28 ק"מ מאילת.

בדברי הפוסקים ציינו כי קיים ספק אם אילת כלולה בגבולות הארץ או שהיא נחשבת, מבחינה הלכתית, לחוף־לארץ. ואכן, כך גם סבור הרבי, כדלהלן.

בשנת תשי"א חודש היישוב היהודי במקום [לאחר כיבוש העיר בשנת תש"ט]. בשנת תשי"ז החלה העיר להתפתח כנמל דרומי וכמוקד נופש ותיירות, ובשנת תשל"ה עלתה אילת על מפת הפעילות החבדי"ת.

בב' ניסן באותה שנה (מקדש מלך כרך א' עמ'

ויש שם נמל, וכל הענינים הטובים... בשורות טובות
והצלחה רבה.

[לאחר מכן הוסיף הרבי ואמר:]

וכפי שאמרת, שיהיה התפארת והזיכרון באילת,
זיכרון נצחי גם עתה בהווה שלנו.

בדבריו למר אהרן דקל יושב ראש התאחדות
בתי המלונות באילת בכ"ח אייר תנש"א (זורע
צדקות מצמיח ישועות עמ' 113 תשורה י"ג כסלו
תשס"ט עמ' 38), אמר הרבי:

הצלחה רבה בכל ענייני אילת. זוהי עיר החוף,
זאת אומרת שעומדת בקשר עם כל העולם כולו, אזי
צריך לנצל קשר זה להפיץ (את) כל תורת ישראל
בכל מקום בעולם שיכולים להגיע לשם.

[ושוב הוסיף:]

הצלחה רבה, בוודאי תמלא השליחות מתוך
שמחה, לא מפני הציווי אלא מתוך שמחה.

[לרעיית הנ"ל אמר הרבי:]

בשביל העזר לבעל בכל השליחות (ה)זו.

עת מוכשר להתעוררות

ככל הידוע, החבדני"ק הראשון שביקר באילת
היה הרה"ח ר' ישראל צבי הלוי הבר (ז"ל), שם
שהה במסגרת שירות מילואים בצה"ל בשנת
תשט"ו. ב"ז מנחם-אב אותה שנה כתב אליו הרבי
את המכתב הבא:

נהנתי ממה שכתב שהתיידד עם בעלי השפעה
על חוג מסויים בהיותו באילת, ובודאי למוותר לעוררו
להחזיק הקשר עמם על ידי מכתבים וכיוצא בזה
גם עתה, ובפרט שמתקרב חודש הרחמים ועשרת
ימי תשובה בקירוב המאור אל הניצוץ, שאז הוא
עת מוכשר לעורר את כל אחד ואחד מישראל בזה,
ובפרט אלו היכולים להשפיע על הרבים שזכות
הרבים מסייעתם.

שלוש שנים לאחר-מכן כתב יהודי תושב בני
ברק (מר אברהם פותין) לרבי, כי ביוזמת שני
אברכים חניכי ישיבת נוברדוק נוסדה ישיבה בה
לומדים כעשרים תלמידים באילת, והם מבקשים
את עזרת הרבי.

במכתב מתאריך כ"ז תמוז תשי"ח ענה לו הרבי,
כי יזכיר את תוכן מכתבו על ציון כב' קדושת

אדמו"ר מהוריי"צ, "ויהי רצון שיבשר טוב בכל
האמור במכתבו, והרי זכות [הרבים] מסייעתם".
במקביל כתב הרבי להנהלת צא"ח שיבררו את
הפרטים לעומקם (כל הפרטים ב'התקשרות' גליון
שכח עמ' 12):

ובטח אם יש אצלם ידיעות בזה, יודיעו. וכן באם
יש לעזור להנ"ל, באיזה ממדים וכל המפרט הרי זה
משובח... כתובת באילת, "הרב נח הרשברג, ספן
...92"

עצמאות בלבד...

בחודש תשרי תשי"ח ביקר אצל הרבי העסקן
הנמרץ הרה"ח ר' יצחק (איטשקע) גנזבורג ע"ה.
ב'יחידות' שהתקיימה בכ"ו בתשרי תשי"ח דיבר
עמו הרבי אודות הנחיצות בהקמת בתי ספר של
'רשת אהלי יוסף יצחק' בנקודות שונות ברחבי
הארץ (ספר 'חייל בשרות הרבי' עמ' 227-228),
אך אמר: "אינני מתכוין להקים בית ספר ליד
אילת..."

כשנדרש הרבי לתארים "ארץ ישראל" ו"מדינת
ישראל" התבטא בין השאר (במכתב למר שז"ר -
אגרות קודש כרך כו עמ' קסח):

המושג מדינה - באם המדובר באילת וסביבותיה
(שהם מחוץ לכיבוש יהושע ועזרא) ויעניקו להם
עצמאות ביחס לירושלים ולארץ-ישראל בכלל -
אזי מדינת ישראל יקרא להם.

חו"ל לעניין יום-טוב?

במהלך סעודת ליל שני של חג-סוכות תשכ"ט
(המלך במסיבו כרך א' עמ' רסב-רסג) התייחס
הרבי לישובים החדשים בארץ-ישראל "שנכבשו
עתה", ולאותם "מקומות שלא היו בנמצא בזמן
שקידשו על-פי הראיה" - שלכאורה צריכים לחגוג
בהם שני ימי יום-טוב. מרוח הדברים ניכר היה
שהרבי מתבסס על דברי הגאון הראגוצ'ובי בעל
צפנת פענח - בשו"ת צפנת פענח (ארץ-הקודש
תשכ"ה) סימן נא (ק"ז,א).

ואכן השליח הראשון לאילת הרב ישראל-צבי
גליצנשטיין שמע דברים מפורשים מהרבי באסרו

טוב, מכיון שהשלוחים לא הגיעו לשם, ליישובים החדשים... בזמנו הוא עורר סערה והיא הושתקה; באם יש מקום על־יד ירושלים ששם השלוחים לא הגיעו, צריך לנהוג שם יומיים יום־טוב.

והרבי הוסיף:

איני יודע מדוע יושבים כיום הרבנים ושותקים, אולי הם פוחדים ממוחלוקת...

במקום אחר הובא (על ידי הרה"ג ר' יוסף שמחה גינזבורג שליט"א, רבו של עומר) בשולי הגיליון לספר 'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' רס, כי מספר שנים לאחר מכן, ב'יחידות' הרה"ג ר' מרדכי שמואל אשכנזי שליט"א, רבו של כפר חב"ד, שאל את הרבי והציע לפרסם את דעת הרבי בנושא, והורה הרבי שלא יעשה מזה רעש!

וכאשר נשאל הרבי על ידי תושב חו"ל בקשר לרצונו לבקר בארץ ישראל, הורה לו הרבי הוראות שונות וביניהן ציין ('מאוצר המלך' כרך ב' עמ' 126):

לא להיות שם שלשים יום רצופים (אפשר להפסיק בנתיים על ידי ביקור באילת וכיוצא־בזה – שהיא מחוץ לגבולות ארץ־הקודש).

כלומר, מכיוון שאין לצאת מארץ־ישראל לחו"ל, ומי שהתגורר שלושים יום רצופים בארץ־ישראל תתעורר 'שאלה' אם יוכל לצאת בחזרה לחו"ל – לכן יש להימנע מלכתחילה מלשהות שלושים יום רצופים בארץ־ישראל, וזאת – על ידי שהייה בינתיים באילת.

גם בשנת תשמ"ה, כאשר שיגר הרבי מברק הנחת אבן הפינה של מקווה טהרה בעיר אילת (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 399) לא הזכיר את ארץ־הקודש, ובוודאי הדבר מכוון על פי האמור לעיל.

חג השבועות תשל"ו, והעלה אותם על הכתב ('תשורה' ט' תמוז תשע"ד עמ' 33; כמו כן הובאו הדברים באופן חלקי ב'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' רס), ולהלן יבואו בעיבוד־חופשי:

במענה לשאלתך האם עליך לנהוג יומיים יום־טוב באילת – כפי שאתה מציין במכתבך, ביקשת חוות־דעת משני רבנים פוסקי־דין, והם הורו לך לנהוג יומיים, אזי תשמע בקולם.

בכלל, עניין יומיים יום־טוב לא שייך לשאלה האם המקום נכלל בתחומי ארץ־ישראל או שחשיב כחוץ־לארץ, אלא תלוי בשאלה האם השלוחים [שנשלחו על ידי בית־דין יהודי שיקדשו החודש יום שקידשוהו (ראה ראש השנה פרק א משנה ג!)] אכן הגיעו לשם או לא, ובאם השלוחים לא הגיעו לאותו מקום, יש לנהוג בו יומיים יום־טוב. ומכיוון שלאילת לא הגיעו השלוחים, אזי יש לנהוג שם יומיים יום טוב.

אמנם, מכיוון שיש הסבורים שאילת נכללת בתחומי ארץ ישראל, למרות שבאמת אינה נחשבת כארץ ישראל – אז תנהג שם יומיים יום־טוב, אך בתנאי: 1. שהדבר לא יהיה בשמי 2. ויהיה בחשאי, מכיון שאין צורך לנקר עיניים.

ואם 'יתפסו' אותך [=שאתה נוהג יומיים יו"ט] אל תאמר להם שאילת נחשבת כחו"ל (אל תספר להם כזה דבר, ארץ ישראל או חוץ לארץ, אלא) תסביר שאתה מסתמך על פסק הדין שלמוקומות שהשלוחים לא הגיעו צריך לנהוג בהם יומיים יום־טוב.

עוד ציין הרבי בין הדברים:

איני רוצה לנקוב בשמו, [אך] היה רב, גאון שעשה "טומעל" [=עורר סערה] בנוגע לתל־אביב ובסביבות תל־אביב – שצריך לנהוג שם יומיים יום־טוב.

הפצת היהדות: הוראות מיוחדות

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

פרשת וארא

וארא

כ"ד בטבת, יום הסתלקות של רבנו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך, חל ברוב השנים בפרשתנו. וראה זה פלא: בשם הסדרה ("וארא") מרומז שמו של אדמו"ר הזקן: "וארא" אותיות "אור א". האל"ף הנוספת היא ראשיתית אור. הרי שבתביה זו רמוז ה'אור' פעמיים: פעם אחת במפורש ופעם אחת ברמז ובראשיתיות. דבר זה מתאים לשמו של הרבי - 'שניאור' (שני אור), שנקרא כן על שם שהאיר את העולם בשני אורות - באור גלוי - תורת הנגלה, ובאור נסתר - תורת החסידות.

(משיחת ש"ק פרשת וארא תשמ"א)

וידבר אלוקים... אני ה' (ו,ב)

נאמר במדרש (שמו"ר פ"ה) שטענתו של משה ("למה הרעותה") היתה: בשלמא דור הפלגה חטאו נגדך ולכן נענשו; אך מה חטא העם הזה שבגלל זה נגזרה עליו דווקא גזירת שעבוד כבד זה? אולם נאמר בכתבי האריז"ל שנשמות בני ישראל שנשתעבדו במצרים היו גלגול של נשמות דור הפלגה, ומאחר שדור הפלגה חטא בחומר ולבנים (ככתוב (בראשית יא): "הבה נלבנה לבנים... והחומר היה להם לחומר"), שנתעבדו בני ישראל במצרים בחומר ובלבנים, כדי לתקן את חטאם. זו אם כן תשובת ה' לטענת משה: הלוא אתה הצדקת את עונש דור הפלגה. בגלל אותה סיבה יש הצדקה גם לשעבוד בני ישראל במצרים, כי הם אותן נשמות. וזהו "וידבר אלוקים... אני הוי" - מידת הדין שאני עושה בישראל היא לאמיתו של דבר חסד ורחמים, כי בזה יתוקן חטאם.

(פלא הרימון ח"ב פרשת וארא עמ' לב,לה,לו)

וידבר אלוקים אל משה... וארא אל אברהם וגו' (ו,בג)

דברי הקב"ה למשה רבנו, "וארא" וגו', באו כמענה לטענתו (בסוף פרשת שמות) "למה הרעותה לעם הזה". משה רבנו, חכמה דקדושה, בא בטענה לקב"ה על חושך הגלות, והקב"ה עונה: אכן, מצד השכל יש מקום לטענת "למה הרעותה", וייתכן שחושך הגלות יגרום נפילת רוח, אבל עבודתו של יהודי צריכה להיות בצורה כזו, שהאלוקות לא רק מובנת בשכלו, אלא נראית לו בגלוי ("וארא"), שאז גם בחושך הגדול ביותר הוא עובד את קונו, למרות כל ההפרעות. הכוח לזה ניתן מ' (וארא אל) האבות". הם עצמם ראו אלוקות בגלוי והורישו את הכוח לזה לבניהם אחריהם עד עולם. רמז לדבר - שם הפרשה הוא "וארא" סתם (ולא "וארא אל אברהם" או "אל האבות"), להורות שראיית אלוקות שייכת לכל אחד מישראל.

(שיחת שבת פרשת וארא תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ב. עמ' 828)

כדי להתקשר עם האור האלוקי צריכים רבי

לכן חסידים 'קאָכן זיך' בעניין ההתקשרות

בימי רבינו הזקן התקיימה מסיבה של גדולי הדור שנתאספו יחדיו כדי לקבוע תקנות שונות. מכיוון שהאסיפה התקיימה בראש־חודש שבט – דובר בה אודות מעלתו של ראש־חודש שבט. רבינו הזקן – שהיה בין המשתתפים באסיפה – העיר, שביום זה קיימת מעלה נוספת. המסובים לא ידעו מהי כוונת רבינו הזקן, עד שפירש את דבריו – שמקרא מלא דיבר הכתוב: "בעשתי עשר חודש באחד לחודש... הואיל משה באר את התורה הזאת", התחלת "משנה תורה".

[נתבאר תוכן עניינה של משנה־תורה – שאף־על־פי ש"משה מפי עצמו" אמרה, אין הכוונה שמשנה־תורה לא נאמרה מפי הגבורה ח"ו (שהרי פסק הרמב"ם "האומר שאין התורה מעם ה'... אפילו תיבה אחת, אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה"), אלא, החילוק בין ארבעה ספרים הראשונים ומשנה־תורה, הוא, שהספרים הראשונים נתגלו על־ידי הקב"ה באמצעותו של משה (באופן שלא התערבה דעתו והשגתו במסירת הדברים), ואילו במשנה־תורה נתלבשו ונתאחדו הדברים בדעתו והשגתו של משה, ולכן מסרם לבני־ישראל כאילו היה אומרם "מפי עצמו"...

הטעם שדוקא גילוי "משנה תורה" היה באופן של "מפי עצמו", על־ידי התלכשות בממוצע המחבר – כיוון שמשנה־תורה נאמרה "לדור שנכנסו לארץ" שהיו צריכים להתעסק בכיור דברים גשמיים, ובמילא לא היה בכוחם לקבל אור האלוקי ללא ממוצע (לעומת דור המדבר שהיו מופשטים מגשמיות העולם ולכן היו יכולים לקבל אור האלוקי ללא התלכשות בתוך ממוצע); אבל לאידך קיימת מעלה במשנה־תורה לגבי ד' ספרים הראשונים, כמודגש גם בכך שדוקא על־ידי משנה־תורה נפעלת המשכת אור האלוקי גם במעמד ומצב ירוד (דור שצריך להתעסק בדברים גשמיים)...].

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לדור שנכנס לארץ (שכדי לקבל האור האלוקי היו זקוקים לממוצע המחבר, משה רבינו) – כך הוא בכל דור ודור, שכדי שיוכלו לקבל את האור האלוקי זקוקים הם לממוצע המחבר, "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא".

וזהו הטעם שחסידים "קאָכן זיך אזוי" בעניין ההתקשרות לרבי... – לפי שהאדם בכוח עצמו אינו יכול להתקשר ולהתאחד עם האור האלוקי ("אַליין קאָן מען ניט"), ולכך מוכרח להיות ממוצע המחבר. ואדרבה: על־ידי הממוצע מיתוסף עילוי גדול יותר – על־דרך מעלת משנה־תורה שנמסרה על־ידי ממוצע המחבר, משה רבינו, "דער ערשטער רבי" [=הרבי הראשון], שעל־דרך זה הוא בנוגע לכל דור ודור, כאמור, ש"אתפשטותא דמשה בכל דרא", עד בדורנו זה – כ"ק מו"ח אדמו"ר.

(משיחת שבת פרשת וזרא, כ"ח בטבת, מברכים החודש שבט, ה'תשי"ב; תורת־מנחם כרך ד, עמ' 280-283 – בלתי מוגה)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וארא

כ"ו בטבת

יום רביעי

ראש חודש שבט

[מנהגי ראש חודש פורטו בספר 'הלכות ומנהגי חב"ד', עמ' 310]
ההתוועדות

התוועדות: "ההתוועדות דסעודה שלישית, שבת מברכים, ויומי דפגרא - בראשי חדשים ומועדי אנ"ש - צריכים להתקיים בבית הכנסת"⁴.
עבודה פנימית: בכל ראש חודש, באחד לחודש, נהג כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לומר: "חודש טוב! שנתייגע בעבודה בפועל כדי לחוש את החיות פנימי בהרגש בפועל, הרגש המביא לידי פועל במידות טובות ובהרחבת הבנה והשכלה של חסידות"⁵.

גילוי משיח: בראש חודש מתגלה בכל אחד ואחד מישראל ניצוץ משיח שבו, בחינת היחידה, שהיא ניצוץ מבחינת יחידה הכללית, נשמתו של המשיח, וגילוי זה פועל חידוש בכל מציאותו ובכל ענייניו, שנעשים חדורים בבחינת היחידה. והעיקר, שעל-ידי זה נעשה התגלות וביאת משיח צדקנו ועד כפשוטו ממש, נשמה בגוף, "מלך מבית דוד"⁶.

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך התפילה.

מברכים החודש. המולד: יום שלישי, בשעה 11 ו-15 דקות וחלק אחד.
ראש חודש שבט ביום הרביעי¹.
אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התוועדות. ההתוועדות - בבית הכנסת.
"בשבת מברכים שבט צריך כל אחד ואחד לקבל על עצמו להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במעשיו, תורתו ועבודתו של בעל ההילולא... ובפרט בהביטול וההתקשרות אל... "הנשיא הוא הכל", שבכל אחד ואחד - מציאותו וכל ענייניו, בכל מכל כל, נעשים קודש לנשיא הדור, על-ידי זה שמלאים וחדורים בקיום שליחותו של נשיא הדור... שעניינו העיקרי "להביא לימות המשיח" בפועל ממש"².

יום שלישי

כ"ט בטבת - ערב ראש חודש

בשיעור התהילים אומרים היום גם את השיעור של יום ל' בחודש³.
בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.

(4) היום יום ל' ניסן, מאג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה עמ' שלג (וצ"ע מפני מה לא נעתק בס' המנהגים). להעיר מאג"ק שלו ח"ז עמ' שכד (ובמבוא לקונטרס ומעין עמ' 4): "רגילים היו אנ"ש להתוועד שתי פעמים בשנה, ביו"ד וי"ט כסלו... ומאז נוסדה ישיבת תורת, הנה בשנת תרנ"ח, ע"פ הוראת... [כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, הוסיפו] לסדר בכל ראש חודש התוועדות התלמידים...".

(5) תרגום מאידיש - אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה עמ' תמ. וראה ספר המאמרים מ'לוקט' לכ"ק אדמו"ר חלק ד עמ' רס: "כי בראש חודש הוא מולד הלבנה... דלית לה מגרמה כלום. וכן הוא בישראל, שדומין ללבנה ומונין ללבנה, שבראש חודש הוא זמן מוכשר לגלות כח הביטול שישנו בכל אחד מישראל".

(6) ספר השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 123.

(1) בה"א הידיעה - כן הוא בלוח כולל-חב"ד, וכך נהגו אצל הרבי. בסידור 'תורה אור' ועוד, תיבת "ביום" אינה מנוקדת, ואחריה "(פלוגי)". בסידור תהלת ה' נדפס "ביום", ומתאים ללוח. (בסידורים אחרים, כמו 'אוצר התפילות' ו'עבודת ישראל', נדפסה גם תיבת "ביום" ללא ה"א הידיעה).

(2) ספר השיחות 'תשנ"ב ח"א עמ' 266.

(3) ספר המנהגים עמ' 19.

שחרית: חצי הלל¹⁵, ואברהם זקן, זבדיה¹⁶, קדיש תקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים בפרשת פינחס (במדבר כח, א'טו): כהן – 'וידבר... עולה תמיד'. לוי – חוזר 'ואמרת להם' (וממשיך עד)... 'רביעית ההין'. שלישי – 'עולת תמיד... ונסכה'. רביעי – 'ובראשי חדשיכם... ונסכו'. חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון. אומרים 'הללו' [מיד אחר הגלילה] ומכניסים את הספר-תורה לארון-הקודש. הש"ץ מסיים 'ובא לציון' לעצמו, ולא בקול רם. חולצים תפילין דרש"י ומניחים תפילין דרבנן. קריאת-שמע, קדש, והיה כי יביאך. שש זכירות. חולצים תפילין דרבנן¹⁷. הש"ץ אומר (ולפחות מסיים בקול¹⁸) איזה מזמור, חצי קדיש, תפילת מוסף.

יום חמישי

ב' בשבט

[בחודש מרחשוון תשל"ח שאל אחד השלוחים]

15 לענין הפסקה לעניית אמן בהלל דר"ח וחיהמ"פ, ראה המסקנה ב'התקשרות' גיליון תמא, שלפי אדה"ז כנראה אין לענות יותר מאשר בברכות ק"ש (ודלא כמ"ש כמה מלקטים ובגיליון שלח), וש"נ.

16 ראה בענין זה ב'סידור רבינו הזקן עם ציונים, מקורות והערות' על אתר (עמ' תפא, ובקונטרס המילואים שלו, עמ' סד).

17 בכפ"ח חיים ס' צא ס"ק כו הביא מס' יפה ללב, שאלה שצריכים לחלוץ מלבושם העליון מפני הנחת תפילין על הזרוע, צריכים לחזור וללבושם אחר-כך כי אין כבוד לעמוד כך לפני המלך ולהתפלל, יד חולצת ויד לובשת, עיי"ש. אבל בס' 'מנהג ישראל תורה' שם ס"ק ד הביא ש"רבים אין נוהגין בזה. ו"ל דכיוון דקשה ללבוש הבגד העליון על התפילין הוי כמצותו בכך", עיי"ש. ואכן מנהגו להשאיר את הזרוע ללא השרוול (אגב: הרה"ח ר' דובער חן ע"ה מסר בשם הבעש"ט שאין להכניס את השרוול מתחת האבנט. וי"א שבשנים הראשונות ראה הרבי אצל אחד המתפללים שהשרוול נמצא בתוך האבנט ומשך אותו החוצה), ואף לתפילת מוסף אין מחזירים את השרוול, וכן נהג הרבי.

18 ב'סידור רבינו... הנ"ל עמ' תפג, הביא בשאלה אם צריך שכל הציבור ישמעו זאת, את דעת המטה אפרים (סי' תק"צ סל"ח) שהש"ץ יכול לומר זאת בלחש, ומאידך דעת הקצות השלחן (סי' טז בבדי השלחן ס"ק ו לענין קדיש דרבנן, ועוד פוסקים שנשמנו בס' אשי ישראל פט"ו הערה ק) שהלימוד צ"ל במעמד עשרה. והעיקר – יש לצייץ את ההוראה לעשות ככתוב בפנים, מסיפור הנהגת הרבי בזה בס' המנהגים עמ' 6.

עניינו של ראש-חודש שבט: "בעשתי עשר חודש באחד לחודש... הואיל משה (כולל אתפשטותא דמשה שבכל דור) באר את התורה", "בשבעים לשון פירשה להם"⁷ – זו עבודת המיוחדת של נשיא דורנו בהפצת התורה והמעיינות גם לאלו שנמצאים במעמד ומצב ד"אחר", שבשביל שיהיו במעמד ומצב ד"בן" (כפועל ובגילוי), צריכים לתרגם להם ענייני התורה "בשבעים לשון"⁸.

ערבית: לפני שמונה-עשרה אין מכריזים 'עלה ויבוא'⁹, אבל טופחים על השולחן, להזכיר לציבור לומר זאת.

ברכת המזון: טעה ולא הזכיר 'עלה ויבוא' בברכת המזון (הערב או מחר, עד לפני השקיעה של מוצאי ראש-חודש¹⁰), ונזכר אחר שאמר "ה" של "בונה ברחמי ירושלים" אומר "ברוך... שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון", בלא חתימה. אבל אם נזכר אחר שאמר תיבת 'ברוך'¹¹ של הברכה הבאה, "הטוב והמיטיב", אינו חוזר.

התחיל סעודתו מבעוד יום ואכל כזית, ונמשכה סעודתו אפילו כמה שעות אחר צאת היום – מזכיר 'עלה ויבוא' בברכת המזון, בתנאי שעדיין לא התפלל ערבית¹².

ב'עלה ויבוא' המברך מגביה קולו מעט והשאר עונים 'אמן' על 'זכרנו... לטובה', 'ופקדנו בו לברכה', 'והושיענו... טובים'¹³ – "בין הפרקים ובסוף ברכה זו (השלישית)"¹⁴.

(7 דברים אג"ה ובפירוש רש"י.

(8 ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 188 הערה 7.

(9 ע"פ סידור אדה"ז.

(10 קצות-השלחן סי' מז ס"ד ע"פ סידור אדה"ז.

(11 שו"ע אדה"ז סי' קפח סו"ס י. סידור אדה"ז. ולא התקינו לומר 'עלה ויבוא' ב'הרחמן' כמו שהורו למי ששכח להזכיר 'ועל הניסים', משום הזכרת שמות שיש בו, שם סעיף יב.

(12 שו"ע אדה"ז שם סעיף יז.

(13 ראה מקור מנהג ענייה זו (בכלל) מרב האי גאון, בשער-הכולל פ"ט ס"ק לו.

(14 לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 380. ופשוט, שהכוונה שמותר לענות רק בין 'בונה ברחמי ירושלים' לברכה רביעית, ששם אין את הטעם שג' הברכות צ"ל "לכתחילה בתכיפה אחת מן התורה" כמ"ש שו"ע אדמוה"ז סי' קפג ס"א (ודלא כמ"ש בס' הפסקת תפלה ספ"ג ובמילואים, גם במהדורתו החדשה, לחדש שבין 'עלה ויבוא' ל'בונה ירושלים' נקרא ג"כ "בין הפרקים". וע' מש"כ בזה בס' פסקי תשובות סי' קפג הערה 64).

אפשרי²⁰].

בימים אלו. וראה באג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע (כרך יא עמ' יא) על חתונה שנערכה לא' מתלמידי תו"ת ביום הילולא הראשון של אביו נ"ע (תרפ"א) ללא כל הסתייגות. וכן בס' ימי בראשית (עמ' 123) מובא אודות נישואי בתו (תחי') של הרב רפאל נחמן הכהן ז"ל (מתלמידי התמימים בלויבאוויטש) להרב יצחק גנובורג ע"ה באור לב' ניסן תש"י, שהרבי ענה לו שלא ידחו ח"ו את הנישואין (מפני ההסתלקות ביו"ד שבת דאז), ולא עלה על הדעת למנוע 'הילולא' ביום הילולא, וראה 'התקשרות' גיליון תשנ"ז עמ' 16.

20) קונטרס 'השליחות לארה"ק, תשל"ר-תשל"ח, עמ' ק.

את הרבי בעניין עריכת חתונה, והזכיר כמה תאריכים אפשריים וכתב סברות לכאן ולכאן, וביניהם התאריך "אור ליו"ד שבת". הרבי מחק תאריך זה¹⁹, והוסיף: "ידוע דעתי - בהקדם הכי

19) השליח הציג לרבי את התאריכים: יב טבת, ז שבת, אור ל' שבת, ז אדר; והרבי מחק רק את יו"ד שבת, ולא את התאריכים שלפניו ושל אחריה. ראה 'התקשרות' גיליון תרל"ג.

וצ"ע הטעם (ואולי הוא הוראה פרטית), כי אף שבת"ז וש"ך (יו"ד שצה"ס ק"ג) ס"ל שבכל יארצייט אין להשתתף בסעודה של שמחה, וכן נפוץ לנהוג לגבי יא"צ פרטי בין אנ"ש - הרי אין זה נהוג כלל לגבי ימי הילולא של רבותינו, ואדרבה ידוע שנהוג לערוך נישואין

בשורה טובה לאנ"ש חסידי חב"ד

הופיע הספר החשוב

הלכות ומנהגי חב"ד ליום יום ולמעגל השנה

בעריכת הרב יוסף-שמחה גינזבורג,
מתוך מדור 'לוח השבוע' שבגיליון 'התקשרות'

ניתן להשיג בחנויות המובחרות | הפצה ראשית: חיש הפצת המעיינות 03-9600770

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש